УДК 811.112(+811.111).2'25(075)
DOI https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.41.2.39

Пересада І. В.,
кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри германських та східних мов
Міжнародного гуманітарного університету

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ ТЕПЕРІШНЬОГО ПЕРФЕКТУ З НІМЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ УКРАЇНСЬКОЮ

Анотація. Розвиток компетенцій у двох або більше мовах може привести до більш високого рівня металінгвістичної обізнаності. Безумовно, це сприяє кращому розумінню своєї рідної мови. Мультилінгвізм є соціокультурним явищем, тому що більшість населення земної кулі володіє тією чи іншою мірою двома або більше мовами. Оперування кількома мовами є необхідною умовою успішної життєдіяльності людини в епоху глобалізації. Останнім часом в Україні росте попит на перекладачів, які можуть перекладати з двох чи більше мов. Особливо німецька та англійська мова є найбільш затребуваними, оскільки вони є одночасно найбільш поширеними в нашій країні. Крім перекладачів, мультілінгвальні компетенції повинні мати також викладачі, оскільки, по-перше, є тенденція до інтернаціоналізації навчальних груп, а, по-друге, в Україні більшість людей вивчає німецьку мову як другу іноземну після англійської. Спорідненість німецької та англійської мов уможливлює їх порівняння. Особливо в нагоді це стає тоді, коли в українській мові немає певних граматичних явищ, таких як, наприклад, теперішній перфект.

Стаття присвячена порівнянню перекладу перфектних речень з двох мов, а саме англійської та німецької, українською. Особливу увагу приділено компаративному аналізу синтаксичних особливостей мовних одиниць порівнювальних мов у перекладацькому аспекті. Робиться спроба порівняти переклад граматичних значень перфекту у двох вище зазначених германських мовах, виявити спільні та відмінні риси цих перекладів. Проведений аналіз складнощів перекладу граматичних значень дієслова з німецької та англійської мов українською. Показано, що найбільш проблемною зоною для перекладачів є категорія виду, що вказує на актуальність нашого дослідження. В статті приділяється особлива увага визначенню перфектності та робиться порівняльний аналіз речень з перфектом за системою Б. Комрі в німецькій та англійській мовах. З урахуванням діахронічного розвитку перфекту в німецькій та англійській мовах та спираючись на сучасні граматичні значення перфекту, пропонується поділяти поділити перфект на саме перфектний та неперфектний. Розглянуто певні проблемні питання перекладу перфекта, які суттєво впливають на точність передачі українською мовою граматичного змісту речення німецькою та англійською мовами. Аналізуючи німецький перфект, на конкретних прикладах показано складнощі тлумачення того, що саме визначає перфект в німецькій мові – час або вид. Проблемною зоною є також часткова або повна синонімічність перфекту та претеріту. Труднощі перекладу з англійської пов'язані, зокрема, з тим, що англійський перфект більш спрямований на теперішній час, але еквівалентні граматичні засоби в українській мові відсутні. Загалом аналіз перфекту та його перекладу через призму трилінгвізму сприяє більш глибокому розумінню перфектності та надає корисний матеріал для перекладачів та викладачів, які у своїй роботі застосовують одночасно німецьку, англійську та українську мови.

Ключові слова: трилінгвізм, типологія мов, компаративістика, перфектність, переклад граматичних значень.

Постановка проблеми. В Україні більшість закладів вищої освіти, які готують перекладачів, пропонують студентам вивчати дві іноземні мови, а саме німецьку та англійську. На заняттях з перекладу студенти зазвичай перекладають тексти тільки у двох напрямах: з англійської українською чи з української на англійську; та з німецької українською чи з української німецькою. Однак сучасна реальність та потреби освітнього ринку ставлять перед викладачами та перекладачами нові виклики [1]

Останнім часом на сторінках наукових видань все частіше зустрічається термін «трилінгвізм» [2–5]. Це свідчить про те, що в мові людей, які володіють двома іноземними мовами, виявляються нові, раніше невідомі фонетичні явища. Поява таких фонетичних явищ дозволяє виділити трилінгвізм в особливу лінгвістичну категорію, що представляє собою нову сферу досліджень для тих, хто займається науковим пошуком.

Така компетенція не є самозрозумілою річчю навіть для тих перекладачів та студентів, які добре володіють двома іноземними мовами та без проблем перекладають в зворотних напрямах – українською та з української мови. Однак вони стикаються з певними труднощами, коли переклад здійснюється без залучення рідної мови, у нашому випадку української, або коли є необхідність переключитися з однієї германської мови на іншу. Викладацька діяльність також потребує трилінгвальної перекладацької компетенції [6]. Освіта останніми роками має ознаки інтернаціоналізації. Все більше курсів у вищих навчальних закладах в Україні пропонуються англійською мовою. Якщо іноземці будуть вивчати німецьку мову, то мовою-посередником у такому випадку буде не українська, а англійська. Отже, викладачі таких курсів повинні давати пояснення англійською мовою без залучання рідної – української, оскільки слухачі таких курсів можуть не знати українську мову.

У цій статті ми спробуємо проаналізувати особливості перекладу перфекта через призму трилінгвізму.

Нам невідомі дослідження, які присвячені перекладу німецького та англійського перфекту українською мовою у співставленні у тримовному вимірі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням проблеми перфекту та його перекладу як з німецької мові, так і з англійської мови займалися багато лінгвістів, серед яких слід зазначити Ю. Жлуктенко, Г. Палицю, Т. Бровченко та інших [7–10]. Компаративістика не втрачає своєї актуальності і сьо-

годні. Серед останніх наукових робіт можна назвати статтю О. Шалати, яка присвячена компаративістичному аспекту методики вивчення іноземних мов [11].

Оскільки граматична будова мов різниться, природно виникають труднощі передачі певних граматичних значень українською мовою. На це вказували, наприклад, О.Д. Огуй [10], А.С. Лихобабіна [12], М. Рудіна [13] та інші.

Однак слід відмітити, що на цей час дуже мало публікацій, присвячених трьом мовам одночасно. Серед небагатьох, хто займається трилінгвізмом, можна назвати, наприклад, О.М. Панзигу [6].

Заклади вищої освіти України пропонують різні курси з перекладу, наприклад, практичний курс перекладу з першої іноземної мови С.Є Максимова [14] або практичний курс перекладу з другої іноземної мови А.Ю. Карягіної [15].

Але, на жаль, нам невідомі випадки, коли у навчальних планах бакалаврів або магістрів є дисципліна, яка включає в себе переклад українською з урахуванням двох іноземних мов. Ми вбачаємо тут певний потенціал і насамперед для фахівців з германських мов, оскільки вони є найпоширенішими іноземними мовами у державі.

Метою статті є дослідження можливостей перекладу речень, що містять перфект в англійській та німецькій мовах, українською мовою у трилінгвальному співставленні.

Виклад основного матеріалу. В українському реченні присудок зазвичай фактично виражений одним дієсловом, яке характеризується станом, часом, видом, особою та числом, наприклад, *читаю, читати, прочитаю, прочитала, прочитати* тощо. Перекладаючи речення з англійської або німецької мови українською, ми повинні передати всі ці граматичні категорії. Деякі з цих категорій не є проблемою, оскільки вони існують також в українській мові. Інші ж треба передавати з залученням допоміжних лексичних засобів або навіть ігнорувати їх під час перекладу. Так, зазвичай стан не є проблемою, оскільки три мови мають цю категорію, та речення вживаються в активному або пасивному стані. Часові системи трьох мов мають вже певні відмінності. Головна розбіжність полягає в тому, що майбутній час по-різному передається в трьох мовах, які порівнюються у нашій статті. Найбільш чітко майбутній час диференціюється в українській мові (наприклад, *Я читаю книжку, Я прочитав книжку* або *Я прочитаю книжку*). В англійській мові межа між теперішнім часом і майбутнім більш розмита. Скажімо, в складнопідрядних реченнях умови у другорядному реченні вживається Present Indefinite, хоча мається на увазі майбутній час: *When you come, we will go to the concert*. У німецькій мові різниця між майбутнім та теперішнім часом майже відсутня. Визначити реальний час можна лиже завдяки допоміжним лексичним засобам: *Morgen lese ich das Buch*. Але найбільшим викликом для перекладачів є категорія способу дієслова, а саме категорія перфектності. В німецькій мові категорію перфектності вважають традиційно відсутньою, на відміну від української та англійської мов. Особа та число українською мовою перекладаються без особливих ускладнень, оскільки ці категорії майже повністю співпадають у трьох проаналізованих мовах. Однак тут також є деякі особливості, наприклад, тотожність другої особи та другої особи множини та відсутність особливого займенника в англійській мові порівняно з німецькою мовою. Як відомо, таке речення як, наприклад, *You have read a book,* можна перекласти як *Ти прочитав книжку* або *Ви прочитали книжку.*

Отже, ступінь складнощів під час перекладу граматичних значень дієслова українською мовою може бути представлений у таблиці 1 таким чином.

Як бачимо з таблиці 1, найбільш проблемною зоною для перекладачів є категорія виду. Саме тому ми вважаємо, що тема обраної статті є актуальною та такою, що заслуговує на детальний аналіз.

Насамперед визначимо термін перфектності. Під перфектністю ми розуміємо категорію, яка характеризується своєрідною часовою бінарністю, з'єднанням в одній одиниці двох так чи інакше пов'язаних між собою часових планів – попереднього та теперішнього. Ця бінарність має причинно-наслідковий зв'язок. Попередня дія викликає певні наслідки для суб'єкта або об'єкта дії в актуальний момент або змінює всю ситуацію в цілому. У результаті цих змін виникає нова ситуація або новий стан справ. Під актуальним моментом ми розуміємо момент мовлення або іншу точку відліку.

У цій статті ми проаналізуємо всі випадки вживання теперішнього перфекту в німецькій та англійській мові, порівняємо їх та визначимо особливості його перекладу українською мовою.

Лінгвісти намагаються деталізувати різні відтінки значень перфекту. Так, Бернард Комрі [16] пропонує поділяти перфект в англійській мові на результативний, експериенціальний, інклюзивний та імедіатний. Однак повністю нам не вдасться співвіднести такі відтінки англійського перфекту в інших мовах, таких як, наприклад, німецька або українська, внаслідок невідповідності цих відтінків. Розглянемо можливості передачі англійського перфекту за системою Б. Комрі в німецькій та українській мовах.

Як ми бачимо з таблиці 2, еквіваленти перекладу англійських речень в інших проаналізованих мовах сильно відрізняються, а в деяких випадках зовсім не містять перфектності. Так, інклюзивний перфект у німецькій та українській мовах

Таблиця 1

Складнощі перекладу граматичних значень дієслова з німецької мови українською та з англійської мови українською

Граматичні значення дієслова	Мова, з якої здійснюється переклад українською	
	англійська	німецька
стан	++	++
час	+	+
вид	+	–
особа	+	++
число	++	++

Примітка: "++" – зовсім не має складнощів під час перекладу; "+" - переклад має певні особливості; "–" переклад допускає певну варіативність, що може мати наслідком певні труднощі для перекладачів

Таблиця 2

Переклад різних типів англійського перфекту, що були запропоновані Бернардом Комрі, в німецькій та українській мовах

тип перфекту	приклад в англійській мові	переклад в німецькій мові	переклад в українській мові
результативний	I have read the book. You can take it.	Ich habe das Buch gelesen. Du kannst es haben.	Я прочитав книжку. Ти можеш її взяти.
експериенціальний	Have you ever been to Vienna?	Warst du früher in Wien?	Ти раніше був у Відні?
інклюзивний	I have been reading the book for two hours	Ich lese das Buch schon seit zwei Stunden.	Я читаю книжку вже дві години.
імедіатний	I have just read the book to the end.	Ich habe das Buch gerade bis zum Ende gelesen.	Я як раз прочитав книжку до кінця.

передається за допомогою теперішнього часу. Дієслово при цьому стоїть у доконаному виді. Англійський експериенціальний перфект у німецькій мові може передаватися за допомогою претеріта. У наведеному прикладі фінітним дієсловом виступає дієслово «бути», а як відомо, німецькі дієслова “haben” та “sein” та також модальні дієслова здебільшого вживаються у претеріті.

Отже, з чотирьох запропонованих типів перфекту категорія перфектності залишається незмінною лише у експириенціальному та імедіатному перфекті.

Аналізуючи перфектність у різних мовах, неможливо оминути питання діахронічного розвитку цієї категорії. Перфект є типовим для багатьох індоєвропейських мов та має схоже походження. Так, у німецькій та англійській мові перфект з’являється у середньовіччі. В обох проаналізованих германських мовах перфект представляє собою аналітичну форму і будується за допомогою дієслів «мати» та «бути». Як відомо, в англійській мові дієслово “habban” пов’язувалося з перехідними дієсловами, а “bēon” з неперехідними. Однак внаслідок того, що в англійській мові поступово розмивається межа між перехідними та неперехідними дієсловами, втрачається необхідність вживати різні допоміжні дієслова для передачі перфектності. В німецькій та українській мовах категорія перехідних та неперехідних дієслів залишається актуальною дотепер. Особливість німецької мови полягає в тому, що у верхньонімецьких діалектах майже повністю зникає претерітум. Цей процес завершується приблизно у 1550 році. Внаслідок послаблення ненаголошених частин слова і перш за все ауслауту випадає голосний [ə], що своєю чергою призводить до синкретизму. Форми презенса, претерітума та кон’юнктива починають збігатися. В німецькій мові перфектність дотепер передається за допомогою допоміжних дієслів “sein” та “haben”. Стосовно ж української мови, то аналітичні форми перетворилися на синтетичні внаслідок втрати допоміжних дієслів. Порівняймо наступні приклади **я ходив робив* або **я єсьм робив.*

Перфектна форма в англійській мові показує співвідношення однієї дії до іншої у часі (реальному або такому, що мається на увазі).

Щодо німецької та англійської мов хочемо зазначити наступне. По-перше, в німецькій та українській мовах на відміну від англійської немає тривалого часу. По-друге, в німецькій мові наявність категорії перфектності залишається спірною. Perfekt може висловлювати як доконаний, так і недоконаний вид залежно від багатьох чинників, а саме:

– від уподобань співрозмовників;
– від діалектів;
– від типу тексту та інших чинників.

Виходячи з вищенаписаного, нам представляється можливим поділити перфект на суто перфектний та неперфектний. У реченнях, де форма перфекту утворена від дієслів, в яких відсутня ознака завершеності дії або процесу, використовується неперфектний перфект. І навпаки, якщо собі уявити, що дія може бути завершеною, то ми маємо справу з перфектним перфектом. Перфективний перфект містить у собі сему завершеності.

Розглянемо деякі проблемні питання перекладу перфекта, які суттєво впливають на точність передачі граматичного змісту речення.

Аналізуючи німецький перфект, слід насамперед вказати на складнощі тлумачення того, що саме визначає перфект в німецькій мові – час або стан. Інша проблема, з якою постійно стикаються перекладачі, це часткова або повна синонімічність перфекту та претеріту. Проілюструємо вищевказане прикладами.

Розглянемо такі речення:

1. *Anna bereitete sich auf die Deutschprüfung vor.*
2. *Anna hat sich auf die Deutschprüfung vorbereitet.*

Чи можуть бути вищенаведені речення перекладені однаково? Для нас є очевидним, що на це питання не можна однозначно відповісти. Все залежить від контексту та від того, яке саме значення автор речення вкладає у своє висловлювання. Виникають різні варіанти перекладу цих речень.

Варіант перший – повна тотожність (час та вид співпадають). Обидва речення передають одні й ті самі граматичні значення – час та вид, а саме час минулий, вид незавершений, і можуть бути перекладені однаково українською мовою: *Гана готувалася до іспиту з німецької мови.*

Варіант другий – часткова тотожність (час співпадає, вид не співпадає). Інша мовна ситуація виникає, коли мовець у другому з наведених прикладів хоче підкреслити, що дія була завершеною. Результатом такої дії став успішно складений іспит. Слід зазначити, що є можливість уточнювати результативність за допомогою певних лексичних засобів – слів, які зазвичай у реченні виступають обставинами. Порівняймо переклад наступного речення з результативним маркером “schon”. *Anna hat sich schon auf die Deutschprüfung vorbereitet. – Гана вже підготувалася до іспиту з німецької мови.*

Варіант третій – часткова тотожність (час не співпадає, вид співпадає). Інша складність для перекладу – це передача фізичного часу речення, оскільки перфект у німецькій мові в певних випадках може передавати майбутній час. Порівняймо переклад наступного речення. *Anna hat sich auf die Deutschprüfung vorbereitet.*

1. *Гана підготувалася до іспиту з німецької мови.*
2. *Гана підготується до іспиту з німецької мови.*

Знову ж таки, прислівники часу допомагають уточнювати, коли саме відбулася дія – в минулому або майбутньому. Порівняймо такі речення:

1. *Anna hat sich gestern auf die Deutschprüfung vorbereitet. – Гана вчора підготувалася до іспиту з німецької мови.*

2. Sicher hat Anna sich morgen bis 12 Uhr auf die Deutschprüfung vorbereitet. – Гана, безсумнівно, підготується до іспиту з німецької мови до завтра до 12 години.

Сприяючи більш точному перекладу, прислівники виступають у реченні певними індикаторами, що допомагають користувачеві мови краще орієнтуватися у тексті. Однак такі маячки-маркери не завжди присутні, внаслідок чого виникає варіативність та можливість по-різному тлумачити текст.

Якщо в останньому з наведених прикладів прибрати слово morgen, то вже не можна однозначно визначити час.

Sicher hat Anna sich bis 12 Uhr auf die Prüfung vorbereitet.

1. Гана, звичайно, підготується до іспиту з німецької мови до 12 години.

2. Гана, звичайно, підготувалася до 12 години до іспиту з німецької мови.

Варіант четвертий – повний незбіг (час не співпадає, вид не співпадає). Порівняймо переклад наступного речення.

Anna hat sich auf die Deutschprüfung vorbereitet.

1. Гана готувалася до іспиту з німецької мови.

2. Гана приготується до іспиту з німецької мови.

Проблемні питання перекладу англійського перфекту.

Вважаємо, що основні складнощі перекладу граматичного значення перфекту в англійській мові полягають у наступному.

Проблема перша. Межа між Present Perfect та Past Indefinite не є чіткою.

В деяких випадках вживання Present Perfect або Past Indefinite залежить від того, що мовця більше цікавить – результат дії або час. Якщо акцент робиться не на результативності, та мовця більше цікавить час, то вживається Past Indefinite. Якщо в центрі уваги стоїть результат дії, то перевага надається перфекту. Перекладачі ставлять перед собою питання, як за допомогою лексичних та граматичних засобів української мови передати ці відтінки.

Подібно до німецької мови в англійській мові з перфектом широко використовуються прислівники. Оскільки англійський перфект здебільшого акцентує увагу на результаті, а не на часі, тому тут зустрічаються насамперед прислівники, що вказують на результат дії. До таких прислівників належать, наприклад, *ever, never, often, already, yet* та інші. Розглянемо такий приклад:

I have never read this book before. Я ніколи раніше не читав цю книжку. З іншого боку, прислівники не є тими обов'язковими маркерами, які зобов'язують вживати перфектний час.

Проаналізуємо такий приклад:

Did you ever speak to him on this subject while you were in Berlin? Ви коли-небудь говорили з ним на цю тему, коли були у Берліні? Тут прислівник *ever*, який зазвичай використовується в перфектних реченнях, не є підставою для вживання Present Perfect, тому що мовець акцентує увагу саме на минулому часі, а не на результаті дії.

Проблема друга. Спрямованість англійського перфекту на теперішній час та відсутність еквівалентних граматичних засобів в українській мові.

Перфектний час англійської мови має досить широкий спектр часової дії, яка зазвичай починається у минулому та закінчується у теперішньому часі. Це призводить до того, що речення з Present Perfect може бути перекладено як за допомогою теперішнього часу, так і минулого. Розглянемо наступний приклад.

We have used this machine.

Варіант перекладу перший. *Ми використовуємо цю машину.*

Варіант перекладу другий. *Ми використовували цю машину.*

Зазвичай використання певних прислівників або прийменників спрощують завдання перекладачеві. Так, прийменники since або for спонукають перекладача використовувати теперішній час. Порівняймо такі приклади.

We have used this machine since 2018.

Ми використовуємо цю машину з 2018 року.

Особливості вживання та перекладу перфекту з англійської та німецької мови українською.

До спільних рис можна віднести передусім діалогічну спрямованість перфекту. Як в німецькій, так і в англійській мові перфект здебільшого вживається у діалогах.

Особливості перекладу англійських речень з перфектом представлені в табл. 3.

До особливостей англійських речень, що містять у собі перфект, слід віднести наступне:

а) Present Perfect вживається в англійській мові з прийменниками for та since. В німецькій мові з прийменником з подібним значенням seit вживається зазвичай Präsens (Див. приклад 1 таблиця 3).

б) Особливістю англійського інфінітиву його вживання після дієслів *to mean, to hope, to intend, to expect* та інших. У німецькій мові в подібних реченнях зазвичай вживається презенс у складнопідрядному реченні (Див. приклад 2 таблиця 3).

в) Лексичні засоби вираження часу відіграють в англійській мові більше значення порівняно з німецькою мовою. Хоча вони і не є однозначними показниками граматичного часу, мовець зазвичай автоматично пов'язує їх з тим чи іншим граматичним часом (Див. приклад 3 таблиця 3).

Особливості перекладу німецьких речень з перфектом представлені в табл. 4.

До особливостей німецьких речень, що містять у собі перфект, слід віднести наступне:

а) Перфект використовується для узгодження часів як у складнопідрядних, так і у складносурядних реченнях (Див. приклади 1, 2 таблиця 4).

б) Перфект вживається для передачі непрямої мови (Див. приклад 3 таблиця 4).

в) В німецькій мові перфектний інфінітив вживається у комбінації з модальними дієсловами для передачі припущення у минулому часі. Крім того, розповсюдженою є структура scheinen + zu + Infinitiv II (Див. приклади 4, 5 таблиця 4).

Таблиця 3

Особливості перекладу англійських речень, що містять у собі перфект, українською

№	приклад англійською мовою (німецькою мовою)	переклад українською мовою
1.	He has been learning German since 2019 (Er lernt Deutsch seit 2019).	Він вивчає німецьку з 2019 року.
2.	I expected him to have read the book by Friday (Ich dachte, dass er das Buch bis Freitag liest).	Я очікував, що він прочитає книжку до п'ятниці.
3.	He has read the book *already*. (Er las *schon* das Buch або Er hat das Buch *schon* gelesen).	Він *вже* прочитав книгу.

Таблиця 4

Особливості перекладу німецьких речень, що містять у собі перфект, українською

№	приклад німецькою мовою (англійською мовою)	переклад українською мовою
1.	Er ist jetzt beim Freund. Sie haben sich noch am Freitag verabredet. (He is now with his friend. They made an appointment on Friday.)	Він зараз у друга. Вони домовились про зустріч ще у п'ятницю.
2.	Nachdem er das Buch gelesen hat, geht er schlafen. (After he reads the book he will go to sleep).	Після того, як він прочитає книжку, він піде спати.
3.	Oleg sagte, sein Bruder habe das Buch gelesen. (Oleg said his friend had read a book)	Олег сказав, що його брат прочитав книжку.
4.	Er scheint das Buch gelesen zu haben. (He seems to have read this book.)	Здається, він прочитав цю книгу.
5.	Er will das Buch gelesen haben. (He must have read this book.)	Він каже, що він прочитав цю книжку.
6.	Er war heute im Theater. (He has been to the theatre today).	Сьогодні він був у театрі.
7.	Er hatte früher einen Job, ein Haus und einen teueren Wagen. (He used to have a job, a house and an expensive car.)	Раніше у нього була робота, дім та дороге авто.
8.	Er hat sein Auto waschen lassen. (He has washed his car).	Він помив своє авто.

Таблиця 5

Характерні відмінності перекладу перфекту з англійської та німецької мови (порівняльний аналіз)

№	Особливості перекладу українською мовою	мова	Приклади
1.	недоконаний вид	німецька	Er hat das Buch gelesen. (Він читав книжку)
2.	теперішній час	англійська	Her son has read books since 2018. (Її син читав книжки з 2019 року).
3.	складнопідрядні речення замість інфінітивних зворотів	німецька / англійська (в різних ситуаціях)	Sie erinnert sich das Buch gelesen zu haben. (Вона пам'ятає, як читала цю книжку) They meant to have read the newspaper. (Ми збиралися прочитати книжку)
4.	непряма мова – узгодження часів	німецька	Sie behauptet, sie habe das Buch gelesen. (Вона стверджує, що вона прочитала книжку).
5.	майбутній час	німецька	Ich habe das Buch bis 9 Uhr morgens gelesen. (Я прочитаю книжку до 9 години ранку).

г) до особливостей німецької мови можна віднести рідкі випадки використання перфекту з дієсловами *sein* та *haben*, якщо вони в реченні використовуються у якості основних (Див. приклад 6, 7 Таблиця 4).

д) Перфект вживається в німецькій мові з модальними дієсловами, а саме з дієсловами müssen, sollen, wollen, dürfen, können, mögen, lassen. Частіше такі структури використовуються у кон'юнктиві I (Див. приклад 8 таблиця 4).

Якщо порівняти особливості перекладу перфекту з англійської та німецької мови, то можна виявити низку відмінностей. Найбільш характерні, на наш погляд, представлені у таблиці 5.

Отже, основні відмінності перекладу полягають у такому:

1. На відміну від англійської мови, теперішній перфект у німецькій мові часто перекладається недоконаним видом (Див. приклад 1 таблиця 5).

2. Перфект в англійській мові не завжди перекладається минулим часом. Якщо подія почалася у минулому та продовжується у теперішньому часі, то українською мову такі речення зазвичай перекладаються за допомогою теперішнього часу. В німецькій мові у подібних випадках також використовується теперішній час (Див. приклад 2 таблиця 5).

3. Українські дієслова мають тільки одну інфінітивну форму. Ця форма є безособовою і не містить в собі ніяких вказівок на будь-який час. У німецькій та англійській мовах інфінітивних форм дві. Вживання перфектного інфінітиву в німецькій та англійській мові не співпадає (Див. приклад 3 таблиця 5).

4. Теперішній перфект використовується в німецькій мові для передачі минулого часу у кон'юнктиві. Еквівалентних форм в англійській мові не існує (Див. приклад 4 таблиця 5).

5. На відміну від англійської мови, теперішній перфект німецької мови може виступати як засіб вираження майбутнього часу.(Див. приклад 5 таблиця 5).

Висновки. Трилінгвальна перекладацька компетенція є затребуваною на українському ринку освіти. Учбовий план українських вищих навчальних закладів не передбачає викладання фаху «Переклад» з урахуванням трьох іноземних мов одночасно.

Серед всіх граматичних значень дієслова категорія перфектності – неперфектності є однією з найбільш складних для передачі її з німецької та англійської мови українською.

Як у німецькій, так і англійський мові перфект має спільне історичне походження.

Перфект в англійській та німецькій мовах має як певні спільні риси, так і відмінності. До спільних рис можна віднести комунікативну спрямованість цього граматичного часу. Зазвичай перфект в обох порівнювальних германських мовах широко вживається в діалогах та досить рідко у монологічному мовленні.

Неоднаковість у вживанні перфекту проявляється у різних контекстах. Якщо в англійській мові з прийменниками "for" та "since" використовується Present Perfect, в німецькій мові з прийменником "seit" у дзеркальній ситуації ми зустрічаємо Präsens. Розбіжності є також у вживанні різних часових форм та їх перекладі у непрямій мові, складнопідрядних реченнях, у вживанні перфектного інфінітиву після певних дієслів в німецькій та англійській мовах тощо.

Виходячи з проведеного порівняльного аналізу перфектних речень в німецькій та англійській мовах та особливостей їх перекладу українською мову, можна дійти висновку, що

незважаючи на схожий шлях, який пройшов перфект у німецькій та англійській мовах, він має досить багато розбіжностей. Перекладачі, які працюють з трьома мовами, повинні на це зважати.

Під час підготовки перекладачів було б бажано інтегрувати в учбовий план блоки перекладу з трьох мов одночасно. Це зробить майбутніх фахівців більш конкурентоспроможними на ринку освітянських та перекладацьких послуг України.

Література:

1. Бим И.Л. Языковой плюрализм – веление времени. *Преподаватель.* 2001. № 1. С. 7–9. URL: http://old.prosv.ru/ebooks/bulleten/pril_bul_4(09).pdf.
2. Ellis R. The Study of Second language acquisition. Oxford : Oxford University Press, 1994. 824 p.
3. Jessner U. Metalinguistic awareness in multilinguals: Cognitive aspects of third language acquisition. *Language awareness*. 1999, Vol. 8, No. 3–4. P. 201–209. URL: https://doi.org/10.1080/09658419908667129.
4. Cabrelli Amaro, J., & Rothman, J. On L3 acquisition and phonological permeability: A new test case for debates on the mental representation of non-native phonological systems. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 2010. Vol. 48. P. 275–296.
5. Valentina Török, Ulrike Jessner. Multilingual awareness in Ln (foreign language) learners' strategies and processing. *Alkalmazott Nyelvtudomány,* XVII. évfolyam, 2017/2. URL: http://dx.doi.org/10.18460/ANY.2017.2.012.
6. Панзига О.М. Трилінгвізм як одна із умов формування рецептивних мовних компететностей при оволодінні другою іноземною мовою. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, II(9), Issue: 19, 2014. URL: https://seanewdim.com/uploads/3/4/5/1/34511564/panzyga_o.m.__trilingualism_as_one_of_the_forming_conditions_of_receptive_language_competences_in_mastering_second_foreign_language.pdf.
7. Жлуктенко Ю. Порівняльна граматика української та англійської мов. Київ : Наукова думка, 1960. 232 с.
8. Палиця Г. Порівняльна типологія німецької та української мов. Дрогобич, 2005. 116 с.
9. Бровченко Т.О. Основи контрастивного аналізу мов. *Порівняльні дослідження з граматики англійської, української та російської мов.* Київ, 1981. 219 с.
10. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.
11. Шалата О. Компаративістичний аспект методики вивчення іноземних мов. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. № 2, 2014. С. 125–134. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhiv-nomerov/2014/NV_2014_2/25.pdf.
12. Лихобабіна А.С. Вплив граматичного компонента перекладацької компетенції на якість різних видів перекладу. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В.Н. Каразіна*. 2009, № 848. С. 229–236.
13. Рудіна М. Перекладацька компетентність: науково-теоретичний та методичний аспекти її формування у студентів-філологів як майбутніх фахівців. *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах.* 2017, № 36. С. 191–195. URL: http://journals.uran.ua/index.php/2308-4855/article/view/168131.
14. Максімов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). Київ : Ленвіт, 2006. 157с.
15. Корягіна А.Ю. Методичні рекомендації щодо викладання німецької мови як другої іноземної для I–II курсів спеціальності «переклад (англ.., нім.)». URL: https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Metodichni-rekomendatsiyi-shhodo-vikladannya-nimetskoyi-movi-yak-drugoyi-inozemnoyi-dlya-I-II-kursiv-spetsialnosti-Pereklad-angl.-nim.-.pdf.
16. Comrie B. Aspect. An introduction to the study of verbal aspect and related problems. Cambridge University Press, 1976. 142 p.

Peresada I. The problem of translation of the modern verb perfect form from the German and English languages to the Ukrainian

Summary. Competency development in two or more languages can lead to a higher level of metalinguistic awareness. Certainly, it promotes a better understanding of their mother tongue. Multilingualism is a socio-cultural phenomenon, because most of the world's population speaks two or more languages in varying degrees. Multiple languages are a prerequisite for successful human life in the age of globalization. Recently, there has been a growing demand in Ukraine for translators who can translate from two or more languages. German and English are especially in demand, as they are most common in our country. In addition to translators, multilingual competences should also be given to teachers, as, firstly, there is a tendency for the internationalization of study groups, and secondly, in Ukraine most people learn German as a second foreign language after English. The affinity of German and English makes it possible to compare them. This is especially useful when there are no grammatical phenomena in the Ukrainian language, such as, for example, the present perfect.

The proposed article compares the translation of sentences with present perfect tense from English and German into Ukrainian. Particular attention is paid to the comparative analysis of the syntactic features of the linguistic units of the comparative languages in the translation aspect. An attempt is made to compare the translation of the grammatical meanings of the present perfect from the two languages mentioned above to identify the common and distinct features of these translations into Ukrainian. The difficulties of translating grammatical meanings of the verb from German and English languages into Ukrainian were analyzed. It is shown that the most problematic area for translators is the category of the aspect, which indicates the relevance of the proposed article. The article pays special attention to the definition of perfection and makes a comparative analysis of the sentences with the present perfect by the B. Comrie system in German and English. After analyzing the diachronic development of the present perfect in German and English and based on modern grammatical meanings of the perfect, it is suggested to divide the present perfect in fact into the perfect and non-perfect. Some problematic issues of present perfect translation, which significantly affect the accuracy of the grammatical content of the German and English sentences in Ukrainian, are considered. The analyze of specific examples of the German sentences with present perfect shows the complexity of interpreting of what present perfect in German the verb perfect form defines time or aspect, as well as partial or complete synonymy of the Perfect and Präteritum. Translation difficulties from English are due to the fact that the English present perfect tense is more focused on the present, but there are no equivalent grammatical means in the Ukrainian language. In general, the analysis of the present perfect and its translation through the prism of trilingualism promotes a deeper understanding of present perfect in general and provides useful material for translators and teachers who use German, English and Ukrainian at the same time at their work.

Key words: trilingualism, typology of languages, comparative studies, present perfect, translation of grammatical meanings.